

de lokale **rekenkamer**

**Draaiboek
onderzoeksinstrumenten**

Inhoud

Inleiding	3
Toepassing van het draaiboek	4
1. Besluitvorming in de raad tot het doen van een onderzoek	5
2. Toepassen beslisboom en keuze maken onderzoeksinstrument	7
3. Besluitvorming in de raad over de keuze van het instrument	16
4. Rekenkameronderzoek	17
5. 213a onderzoek	19
6. Accountantsonderzoek	21
7. Gewoon raadsonderzoek	23
8. Enquête onderzoek	26
9. Extern onderzoek in opdracht van college	28
10. Onderzoek door het college	30

Inleiding

De onderzoeksbehoefte van de raad ontstaat in de politieke hectiek van alledag. Vaak zal het een stap zijn in een proces dat eerder gestart is. Schriftelijke of mondelinge vragen vanuit de raad, debatten etc. zullen in veel gevallen voorafgegaan zijn aan het moment dat de raad uitspreekt: 'er moet een onderzoek komen'. Het is daarom goed te beseffen dat dit draaiboek pas uit de kast wordt gehaald als een aantal andere stadia al is gepasseerd. Meestal zal de eerst verantwoordelijke al enige tijd in de mogelijkheid zijn om zelf stappen te zetten. Als er bijvoorbeeld twijfels zijn over de doelmatige uitvoering van beleid, dan is er eerst een intern verantwoordelijke die zich hier mee bezig zal houden. Pas daarna komt de raad in beeld.

In dit draaiboek worden de stappen beschreven die volgen op de uitspraak: "er moet een onderzoek komen". Doel is om een beargumenteerde keuze te maken voor de toepassing van één van de onderzoeksinstrumenten die de raad tot zijn beschikking staat. Bij bepaalde keuzes in het draaiboek vallen bepaalde nuanceringen aan te brengen, het blijft immers een politiek proces waar aan sommige zaken door diverse partijen verschillende waarde worden toegedicht. Het hanteren van dit draaiboek dwingt echter wel om over een aantal cruciale aspecten na te denken en uitspraken te doen.

In dit draaiboek gaan we er van uit dat de raad de onderzoeksinstrumenten ook daadwerkelijk tot zijn beschikking heeft, wij veronderstellen dus dat er in de gemeenten in ieder geval is voldaan aan een aantal minimale vereisten (of dat de raad op korte termijn gaat voldoen aan deze minimale vereisten). Wellicht spreekt dit voor zich, maar het lijkt ons goed ze hier toch even te noemen. Een toelichting hierop is terug te vinden in de hoofdstukken 4, 5, 6 en 8.

- De raad heeft een rekenkamer of rekenkamerfunctie ingesteld.
- De raad heeft de verordeningen 213 & 213a vastgesteld.
- De raad heeft een verordening recht van onderzoek vastgesteld.

Dit draaiboek is het resultaat van twee workshops in elk van de vier gemeenten, die onder begeleiding van De Lokale Rekenkamer zijn gehouden met leden uit de raden. Dit draaiboek is een herziening van de versie die in eerste instantie voor de raad van Almelo is geschreven. Het voornemen is dit eindresultaat te presenteren op een plenaire bijeenkomst voor alle raden van de Netwerkstad vóór de zomer van 2006.

Toepassing van het draaiboek

Het draaiboek treedt in werking op het moment dat er een onderzoeksbehoefte is bij de raad. Onderdeel van het draaiboek is de besluitvorming tot het doen van een onderzoek. Eventuele stappen daarvóór worden in dit kader buiten beschouwing gelaten. Het draaiboek voorziet daarmee in een gat dat bijvoorbeeld ontstaat op het moment dat andere (planning en control) instrumenten niet op orde zijn of niet juist functioneren / hebben gefunctioneerd.

In het draaiboek onderscheiden we verschillende stappen. De eerste drie stappen zijn generiek van toepassing voor elk onderzoek, los van de keuze welk onderzoeksinstrument wordt toegepast. De stappen 4 en 5 zijn specifiek van de verschillende instrumenten. De opbouw van het draaiboek is daarmee als volgt:

de lokale rekenkamer

1. Besluitvorming in de raad tot het doen van een onderzoek

Het is de raad die besluit tot het doen instellen van een onderzoek. Een raadsbesluit in deze zin wordt genomen door het aannemen van een motie. In deze eerste stap wordt volstaan met het besluit om (1) een onderzoek te doen en (2) het doel van dat onderzoek te definiëren.

Motie

De raad van <naam>, bijeen ter bespreking van < onderwerp> op <datum>

Constaterende

- <...>

Overwegende

- < Omschrijving van het doel van het onderzoek: wat wil de raad aan het einde van het onderzoek weten? >

Besluit

- Dat er een onderzoek moet komen dat antwoord geeft op de vraag.....

Verzoekt

- Het presidium (of een ander orgaan dat door de raad met deze taak is belast) voor de volgende raadsvergadering een voorstel te doen met gebruikmaking van welk instrument dit onderzoek gerealiseerd moet worden

En gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting

Er worden twee typen doelstellingen voor het doen van een onderzoek onderscheiden:

1. Hoe en waarom onderzoeken:

In dit type onderzoek gaat het erom dat de raad kennis krijgt *waarom en hoe* bepaalde zaken zijn gebeurd of gebeuren. Het gaat dan doorgaans om inzicht in processen: *Hoe adequaat functioneert de gemeentelijke schuldhelpverlening? Waardoor zijn er wachtlijsten voor een parkeervergunning ontstaan? Hoe zit sturing en beheersing in elkaar? Hoe werkt intergemeentelijke samenwerking?* Deze onderzoeken leveren vooral inzicht in processen en beheersing op voor de raad.

2. Wat onderzoeken:

De *hoe en waarom onderzoeken* kunnen verklaren waarom de uitkomst van een proces zo is. Een *wat - onderzoek* richt zich op de vraag van de raad “hoe heeft het zover kunnen komen?”. Het onderzoek richt zich in dit geval vaak op incidenten. Bij de *wat-onderzoeken* gaat het er om een feitelijk beeld te krijgen *wat er is gebeurd*: *Heeft de wethouder de raad tijdig en juist geïnformeerd? Is de vergunning terecht verleend? Heeft de gemeente bij de aankoop van dat stuk grond efficiënt gehandeld?* Deze onderzoeken leveren vooral inzicht in feiten op.

Proces

Een raadslid dient het initiatief te nemen om de raad te laten besluiten tot het instellen van een onderzoek. In dit besluit dient helder het doel aangegeven te worden dat door het onderzoek bereikt moet worden. Dat betekent dat het dictum van een motie concreet antwoord moet geven op de vraag: **wat willen wij als raad weten na afloop van het onderzoek.**

Procesverantwoordelijke: raadslid dat initiatief neemt

Eindresultaat: besluit van raad

2. Toepassen beslisboom en keuze maken onderzoeksinstrument

De raad doet in eerste instantie de uitspraak dat er een onderzoek gewenst is. De vraag welk instrument het meest geëigend is gegeven deze onderzoeksbehoefte wordt in tweede instantie beslist. Het presidium van de raad (of een ander orgaan dat door de raad met deze taak is belast) doet hiertoe een voorstel aan de raad.

De raad dient een keuze te maken uit één van de volgende zeven instrumenten:

1. Rekenkameronderzoek
2. Onderzoek op basis van art. 213 a Gemeentewet
3. Accountantsonderzoek
4. 'Gewoon' raadsonderzoek
5. Enquêteonderzoek¹ door de raad
6. Onderzoek in opdracht van college
7. Onderzoek door het college

De specifieke kenmerken van elk van de zeven instrumenten worden toegelicht in de hoofdstukken 4 tot en met 10. Een keuze voor een instrument op basis van deze beslisboom hoeft niet altijd het eindpunt te zijn. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat een verzoek aan de rekenkamer voor een onderzoek niet wordt gehonoreerd. In dat geval volgt er, afhankelijk van de gevolgde route, nog een vervolgstap.

Toelichting op de beslisboom

De beslisboom wordt toegepast door het presidium (of een ander orgaan dat door de raad met deze taak is belast). Het presidium wordt daarin ondersteund door de griffie. De verschillende vragen worden doorlopen, waarbij zoveel mogelijk gemotiveerde en eenduidige antwoorden worden geformuleerd. Maximaal vijf vragen moeten op deze wijze worden beantwoord om een keuze voor een instrument te maken.

---

¹ Wettelijk komt deze term niet voor, maar naar analogie van het enquêterecht van het parlement wordt dit instrument in het spraakgebruik wel inmiddels zo genoemd.

Vraag 1: Wat wordt beoogd (doelstelling)?

Na besluitvorming door de raad dat er een onderzoek moet komen is het aan het presidium van de raad (of een ander orgaan dat door de raad met deze taak is belast) om de raad een keuze voor te stellen van het instrument dat toegepast kan worden om het geformuleerde onderzoeksdoel te bereiken. Om deze keuze te maken wordt de beslisboom toegepast. Hiertoe worden de verschillende vragen doorgelopen.

Vraag 1

1. Wat wordt beoogd met het onderzoek?
  - 1.1. Inzicht: Hoe en waarom? Ga naar vraag 2
  - 1.2. Inzicht: Wat? Ga naar vraag 8

De eerste vraag richt zich op het punt wat met het onderzoek door de raad wordt beoogd. Inzicht verkrijgen staat altijd voorop, maar welk inzicht moet verkregen worden? We maken een onderscheid in inzicht ten aanzien van *hoe en waarom*, en inzicht ten aanzien van *wat*.

Om antwoord te krijgen op de eerste vraag van de beslisboom wordt de uitspraak van de raad ingedeeld in één van deze twee categorieën.

Hoe en waarom onderzoeken

De eerste categorie onderzoeken beoogt vooral inzicht te geven in processen. De raad ervaart dat men onvoldoende grip of zicht heeft op hoe iets tot stand komt, of waarom dat de uitkomst is. Het functioneren van bepaalde processen en de sturing en beheersing ervan komt aan de orde.

Voorbeelden:

- Onderzoek naar achterstanden in de afhandeling bezwaar- en beroepschriften
- Achtergronden van kostenoverschrijding invoering nieuwe ICT
- Onderzoek naar stijgingen in ziekteverzuim
- Doelmatigheid en doeltreffendheid van het subsidiebeleid

Het gaat om informatie die de raad vanuit de reguliere processen tot zich zou moeten (kunnen) nemen. De reden voor het uitvoeren van een onderzoek kan zijn dat de raad deze informatie niet krijgt, of onvoldoende acht.

Voorbeeld van een 'Hoe en waarom' onderzoek:

Gemeenteraad Vlaardingen, februari 2006, inzake het doelmatig, doeltreffend en rechtmatig inzetten van het subsidie-instrument:

Is het beleid en de regelgeving met betrekking tot subsidies adequaat vorm gegeven binnen de gemeente?

Vindt de uitvoering van het subsidieproces adequaat, dat wil zeggen conform daartoe geldend beleid en regelgeving, plaats?

Is er sprake van een constructieve relatie met gesubsidieerde instellingen?

Wat onderzoeken

De tweede categorie onderzoeken beoogt vooral inzicht te geven in de feitelijkheid van datgene dat heeft plaatsgevonden. Er is onduidelijkheid over wat er precies is gebeurd, en de raad wenst daar helderheid over. Doorgaans wordt deze helderheid gezocht met het oog op politieke klaarheid ten aanzien van verantwoordelijkheden.

Voorbeelden:

- Onderzoek naar declaratie buitenlandse dienstreezen burgemeester?
- Is er sprake van fraude op de afdeling afvalstoffenheffing?

Het gaat om het boven tafel krijgen van feitelijke informatie op basis waarvan de raad zijn controlerende taak kan uitoefenen. De feiten zoals ze beschikbaar zijn acht de raad blijkbaar onvoldoende, of men wenst een neutrale verzameling van de feiten.

Voorbeeld van een 'Wat' onderzoek:

Gemeenteraad Utrecht, oktober 2002, inzake rellende voetbalsupporters.

Raadsuitspraak:

Dat er een onderzoek dient te komen naar het optreden van de verantwoordelijke instanties in voorbereiding op, tijdens en na de voetbalwedstrijd FC Utrecht – Legia Warschau op 3 oktober 2002,

Voorbeeld van een 'Wat' onderzoek:

Gemeenteraad Venlo, december 2003, inzake bijna faillissement streekmuziekschool

Onderzoeksvraag:

Welke feiten en gebeurtenissen hebben gelid tot de huidige financiële situatie bij de Stichting Kunstzinnige Vorming Noord Limburg (SKV) en wat was de rol van de verschillende actoren daarin?

Vraag 2: Heeft het onderzoek betrekking op het functioneren van personen?

De raden hebben in meerderheid aangegeven dat in het geval het een onderzoek naar het functioneren van personen betreft dit altijd onafhankelijk dient te gebeuren. Onder onafhankelijk wordt verstaan dat het college niet verantwoordelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvraag. Mocht vraag 2 bevestigend worden beantwoord, dan valt “onderzoek door het college” dus af als mogelijk onderzoeksinstrument (zie de gebogen pijl in de beslisboom op pagina 8).

Vraag 2

2. Heeft het onderzoek primair betrekking op het functioneren van personen?

2.1. Ja, ga naar vraag 6.

2.2. Nee, ga naar vraag 3.

Natuurlijk zal elk onderzoek zich richten op rollen die concrete functionarissen hebben gespeeld. Dit wil niet zeggen dat ieder onderzoek zich ook primair op het functioneren van deze personen richt. In het geval een onderzoek primair betrekking heeft op het functioneren van personen wordt de concrete verantwoordelijkheid van deze personen in beeld gebracht en eventueel voorzien van de conclusie dat in de uitoefening van deze verantwoordelijkheid opmerkelijkheden zijn te constateren.

Vraag 3: Betreft het een onderzoek naar een actueel onderwerp?

Bij een onderzoek naar een actueel onderwerp zal de raad op relatief korte termijn resultaten willen zien, anders bestaat er het risico dat de resultaten “mosterd na de maaltijd” zijn. De keuze voor een bepaald onderzoeksinstrument heeft invloed op de doorlooptijd van een onderzoek. Als het onderzoek uitgevoerd gaat worden onder verantwoordelijkheid van een ander orgaan dan de raad zelf heeft men geen invloed op de duur van het onderzoek. Bijvoorbeeld in het geval van een rekenkameronderzoek of een onderzoek door of in opdracht van het college zullen het vooral deze organen zijn die de regie hebben over het proces en daarmee ook de doorlooptijd bepalen². Ten aanzien van andere instrumenten geldt dat deze in een vaste cyclus worden uitgevoerd. Dit is voornamelijk het geval voor het accountantsonderzoek en voor het onderzoek op basis van art. 213a gemeentewet. Als deze instrumenten worden toegepast zal rapportage van de resultaten plaatsvinden in de reguliere cyclus.

Ook kan een instrument als zodanig conflicteren met de mate van actualiteit. Rekenkamers doen bij voorkeur geen onderzoek naar zaken die nog in de actualiteit zijn. Onderzoek van de rekenkamer is retrospectief van aard, het betreft evaluatie van beleid en kijkt derhalve terug in de tijd. Daarnaast wenst de rekenkamer te voorkomen dat de rekenkamer daarmee zelf een onderdeel wordt van het politieke debat.

---

² De raad kan in de motie wel een datum voor rapportage als randvoorwaarde opnemen.

Vraag 3

3. Betreft het een onderzoek naar een actueel onderwerp
  - 3.1. Ja, ga naar vraag 6
  - 3.2. Nee, ga naar vraag 4.

Vraag 4: Betreft het een onderzoek dat betrekking heeft op de getrouwheid / rechtmatigheid van de totstandkoming van baten en lasten?

Sinds de dualisering is de raad sterker dan daarvoor opdrachtgever van de gemeentelijke accountant. Dat betekent dat de raad in samenspraak met de accountant kan aangeven waar accenten in de controle dienen plaats te vinden. De accountant richt zich bij zijn controlewerkzaamheden op (1) de getrouwheid en (2) de rechtmatigheid van de totstandkoming van baten en lasten. Mocht de onderzoekswens deze onderwerpen betreffen dan is het te overwegen om het onderzoek mee te nemen of samen te laten vallen met de reguliere accountantscontrole.

Vraag 4

4. Betreft het een onderzoek dat betrekking heeft op de getrouwheid / rechtmatigheid van de totstandkoming van baten en lasten?
  - 4.1. Ja, bepaal in de opdrachtverlening aan de accountant dat nadere aandacht wordt geschonken aan dit onderdeel (zie hoofdstuk 6)**
  - 4.2. Nee, ga naar vraag 5

Vraag 5, 6 en 8: Ziet de raad het als een belemmering als het college verantwoordelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvraag.

Het college is primair verantwoordelijk om de raad van die informatie te voorzien die de raad nodig heeft om zijn controlerende taak uit te voeren. De onderzoeksbehoefte van de raad komt voort uit de beoordeling van de raad dat die informatie op dat moment ten aanzien van dat onderwerp onvoldoende is. Ondanks dat feit kan de raad beoordelen dat ook het onderzoek door het college ter hand moet worden genomen. De beoordeling die de raad dan dient te maken is of er een belemmering ligt in het punt dat het college verantwoordelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvraag.

Argumenten voor het neerleggen van deze verantwoordelijkheid bij het college kunnen zijn:

- Het verstrekken van informatie tekent de verhouding tussen raad en college op alle aspecten. Men blijft hiermee dicht bij de normale taakafbakening van beide partijen. Met andere woorden: het politieke signaal is er vooral een van vertrouwen in het college (wat niet wil zeggen dat het omgekeerde direct een signaal is van het opzeggen van dit vertrouwen).
- Het college is goed ingevoerd in organisatie en materie, hetgeen betekent dat met minder inspanning de gewenste informatie boven tafel kan komen

Argumenten tegen zijn:

- Het college is in veel gevallen betrokkene en staat dus niet objectief en onafhankelijk tegenover de feiten
- Ook bij uitvoering van het onderzoek door een externe zal het college opdrachtgever zijn, waardoor van bedoelde of onbedoelde beïnvloeding sprake kan zijn
- Als een kwestie geleid heeft tot publieke commotie kan de schijn van een 'doofpotonderzoek' gewekt worden.

Van de zeven onderzoeksinstrumenten vinden er drie onder verantwoordelijkheid van het college plaats: 213a onderzoeken, externe onderzoeken door het college en onderzoek door het college zelf. De keuze of een onderzoek onder verantwoordelijkheid van het college plaats kan vinden is sterk afhankelijk van de kwestie die speelt.

Vraag 5 richt zich op de keuze tussen een verzoek tot een rekenkameronderzoek of een 213a onderzoek. Zowel bij rekenkameronderzoek als bij 213a onderzoek gaat het om onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentelijk beleid. De rekenkamer onderscheidt zich van 213a onderzoek doordat rekenkameronderzoek naast onafhankelijk ook sterker dan 213a onderzoek het beleid beoordeeld vanuit het perspectief van de gemeenteraad. 213a richt zich vaker op interne bedrijfsprocessen en de inrichting en beheersing daarvan. Dat zijn onderzoeken die meer naar de doelmatigheid kijken dan naar de doeltreffendheid. Een vraag als: 'Heeft de raad op basis van deze informatie kunnen sturen en controleren?' past specifiek in een rekenkameronderzoek, maar zal in een 213a onderzoek niet direct beantwoord worden.

Vraag 5

5. Is het een belemmering als het college verantwoordelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvraag?

5.1. Nee, verzoek om agendering als 213a onderzoek (zie hoofdstuk 5)

5.2. Ja, verzoek aan rekenkamer om onderzoek (zie hoofdstuk 4)

Vraag 6 kan zowel bereikt worden als uitkomst op vraag 2 als op vraag 3. Als vraag 2 met ja wordt beantwoordt dan hebben we het over een onderzoek naar het functioneren van personen dat vooral inzicht moet geven ten aanzien van het *hoe en waarom*. Als de raad het college de aangewezen acht om een antwoord op de onderzoeksvraag te formuleren, dan wordt gebruik gemaakt van instrument 6: een extern onderzoek in opdracht van het college.

Als vraag 3 met ja is beantwoordt komt ook vraag 6 aan bod. We hebben het dan over een onderzoek naar een actueel onderwerp, niet betrekking hebbend op het functioneren van personen dat vooral inzicht moet geven ten aanzien van het *hoe en waarom*.

Vraag 6

6. Is het een belemmering als het college verantwoordelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvraag?

6.1. Ja, ga naar vraag 9

6.2. Nee, ga naar vraag 7

Vraag 8 is gelijk aan de vragen 5 en 6, maar komt eerder in de beslisboom voor. Als het antwoord op de eerste vraag is dat de raad voor een *wat-onderzoek* wenst, komt vraag 8. Er is dan nog een keuze uit drie instrumenten, de onderzoeken door de raad (gewoon raadsonderzoek en enquête-onderzoek) en een extern onderzoek in opdracht van het college. Uitgangspunt is dat een dergelijk feiten onderzoek waar waarheidsvinding centraal staat (dat gericht is op het boven tafel krijgen van de feitelijke gang van zaken) niet door het college zelf uitgevoerd kan worden. Als de raad wenst dat het college volledig buitenspel staat wordt gekozen voor de eigen onderzoeksinstrumenten, als men wenst dat het college een rol speelt als opdrachtgever van het externe onderzoek dan is dat instrument te overwegen.

Vraag 8

7. Is het een belemmering als het college zelf verantwoordelijk is voor de uitvoering van het onderzoek

7.1. Ja, ga naar vraag 9

7.2. Nee, extern onderzoek in opdracht van het college (zie hoofdstuk 9)

Vraag 7: Wenst de raad voor de uitvoering van het onderzoek waarborgen ten aanzien van de onafhankelijkheid en deskundigheid?

Als de raad bij vraag 6 geen belemmering ziet in het neerleggen van de verantwoordelijkheid tot uitvoering van het onderzoek bij het college komt vervolgens vraag 7 aan bod. Bij **vraag 7** heeft de raad reeds bepaald dat het college verantwoordelijk moet zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvraag. Er resten dan nog twee instrumenten, namelijk een extern onderzoek in opdracht van het college of een onderzoek door het college zelf. Het antwoord op deze vraag hangt vooral af van de waarborgen die de raad wenst ten aanzien van onafhankelijkheid en deskundigheid. Een waarborg ten aanzien van de deskundigheid kan bijvoorbeeld van belang zijn als het onderwerp erg technisch van aard is.

Vraag 7

8. Wenst de raad voor de uitvoering van het onderzoek waarborgen ten aanzien van de onafhankelijkheid en deskundigheid?

8.1. Ja, onderzoek door het college op verzoek van de raad (zie hoofdstuk 10)

8.2. Nee, extern onderzoek in opdracht van het college (zie hoofdstuk 9)

Vraag 9: Zijn de bevoegdheden ex art. 155a gemeentewet nodig om een antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen?

Bij de beantwoording van de laatste vraag is reeds de keuze gemaakt om een onderzoek uit te laten voeren door de raad. Een nadere keuze dient nog gemaakt te worden tussen een onderzoek dat door een enquêtecommissie of door een gewone raadscommissie wordt uitgevoerd. Ons uitgangspunt hierbij is dat het enquête – onderzoek het zwaarste instrument van de raad is. Om uitholling van het instrument tegen te gaan zou je terughoudend moeten zijn met de toepassing ervan. Alleen als je de bevoegdheden echt nodig hebt ligt een keuze voor de enquête voor de hand.

Vraag 9

9. Is de verwachting dat de bevoegdheden ex art. 155a e.v. nodig zijn om de onderzoeksvragen te beantwoorden?

9.1. Ja, enquête onderzoek (zie hoofdstuk 8)

9.2. Nee, gewoon onderzoek door de raad (zie hoofdstuk 7)

Het meest markante verschil tussen deze beide instrumenten is dat de enquêtecommissie zwaardere onderzoeksbevoegdheden heeft. Het gaat daarbij vooral om de mogelijkheid om (oud)bestuurders en (oud)ambtenaren van de gemeente onder ede te horen. Horen onder ede kan gewenst zijn als het onderzoek zich richt op waarheidsvinding. Niet altijd zijn alle gegevens uit documenten te halen terwijl het juist wel heel relevant is om te horen waarom iemand bepaalde keuzes heeft gemaakt en wat de overwegingen daarin zijn geweest.

Aan de andere kant is een onderzoek door een gewone raadscommissie vrijer in de manier waarop een en ander wordt georganiseerd. Zo kunnen in dat laatste geval ook niet raadsleden (dus bijvoorbeeld fractieassistenten of externe deskundigen) deel uitmaken van de onderzoekscommissie.

Proces

Procesverantwoordelijke voor stap 2 is de raadsgriffier, die voorbereidend werk doet ten behoeve van een door het presidium opgesteld raadsvoorstel. In dit raadsvoorstel worden de verschillende stappen in de beslisboom gemotiveerd beantwoord en wordt een keuze voor de toepassing van één van de instrumenten voorgesteld. In het geval de raad zelf verantwoordelijkheid neemt voor de uitvoering van het onderzoek wordt hierbij tevens een voorstel gedaan van de benodigde randvoorwaarden om dit te realiseren. Eindresultaat: voorstel ter besluitvorming van presidium aan raad

3. Besluitvorming in de raad over de keuze van het instrument

Het eindresultaat van stap 2 is de beargumenteerde keuze voor de toepassing van één van de onderzoeksinstrumenten. Afhankelijk van het instrument dat gekozen wordt dient de raad naast een keuze voor het instrument te bepalen hoe en op welke wijze één en ander ten uitvoer wordt gebracht. De griffier is deze stap verantwoordelijk voor het proces.

Een raadsbesluit bestaat daarmee uit de volgende onderdelen:

- a) Vaststellen van het instrument
- b) (indien van toepassing) Toepassen verordening
- c) Bepalen van de randvoorwaarden die de raad aan de uitvoering stelt.

4. Rekenkameronderzoek³

Wettelijke basis

art. 182

1. De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Een door de rekenkamer ingesteld onderzoek naar de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur bevat geen controle van de jaarrekening als bedoeld in artikel 213, tweede lid.
2. Op verzoek van de raad kan de rekenkamer een onderzoek instellen.

art.185

1. De rekenkamer legt haar bevindingen en haar oordeel vast in rapporten, met dien verstande dat hierin niet worden opgenomen gegevens en bevindingen die naar hun aard vertrouwelijk zijn.
2. De rekenkamer deelt aan de raad, het college en, indien van toepassing, aan de betrokken instelling, de opmerkingen en bedenkingen mee die zij naar aanleiding van haar bevindingen van belang acht. Aan de raad of het college kan zij ter zake voorstellen doen.
3. De rekenkamer stelt elk jaar voor 1 april een verslag op van haar werkzaamheden over het voorgaande jaar.
4. De rekenkamer zendt een afschrift van haar rapporten en haar verslag aan de raad en het college. Indien zij met toepassing van artikel 184 een onderzoek heeft ingesteld, zendt de rekenkamer tevens een afschrift van het rapport aan de betrokken instelling.
5. De rapporten en de verslagen van de rekenkamer zijn openbaar.

Eigenschappen en kenmerken

De rekenkamer heeft als taak onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Deze onderzoeken hebben tot doel de controlerende rol van de gemeenteraad te versterken en de transparantie richting de burger te vergroten. De rekenkamer is onafhankelijk en bepaalt zelf waarnaar en hoe ze onderzoek verricht. De raad kan de rekenkamer daarom alleen een verzoek doen tot het instellen van een onderzoek.

Voor wat betreft de uitvoering van een onderzoek heeft de rekenkamer vergaande wettelijke bevoegdheden. De doorlooptijd van een onderzoek is meestal vrij lang (minimaal drie maanden) en de kosten zijn onder andere afhankelijk van de vraag of een rekenkamer een onderzoek zelf uitvoert of daartoe een extern bureau inhuurt.

---

³ Rekenkameronderzoek betreft in dit geval ook onderzoek dat door een rekenkamer*functie* uitgevoerd wordt

Elementen van het raadsbesluit

In de verordening op de rekenkamer heeft de raad de spelregels omtrent de rekenkamer vastgelegd. De raad kan de rekenkamer niet verplichten een onderzoek uit te voeren. Een raadsbesluit zal dus altijd een verzoek betreffen. Het verzoek van de raad aan de rekenkamer moet aan de hand van criteria zijn onderbouwd. Deze criteria kunnen in de verordening of in het reglement van orde van de rekenkamer zijn opgenomen. Hoe beter de raad kan onderbouwen waarom de rekenkamer dit onderzoek ter hand moet nemen, des te sneller zal de rekenkamer geneigd zijn het onderzoek ook daadwerkelijk op te pakken. Verder moet het raadsbesluit vrij nauwkeurig het onderwerp van het onderzoek aangeven en de vragen bevatten waarop de raad graag een antwoord wil. Het is goed denkbaar dat de raad om een bepaalde reden de rapportage graag voor een bepaalde datum wil ontvangen. Bijvoorbeeld wanneer een onderzoek naar een specifiek onderwerp in verband met een bestuurlijke deadline alleen zinvol is als de rapportage voor een bepaalde datum beschikbaar is. Indien dit het geval is kan de raad de overwegingen in het raadsbesluit opnemen. Ook eventuele wensen en overwegingen ten aanzien van werkwijze, te raadplegen personen of documenten kunnen worden geformuleerd. Het is echter de rekenkamer zelf die onafhankelijk besluit wel of niet gehoor te geven aan deze wensen. De rekenkamer bepaalt zelf de wijze waarop een onderzoek wordt uitgevoerd en hoe wordt gerapporteerd.

Wat moet er verder nog door de raad geregeld worden?

Of de raad hier wel of niet toe overgaat is mede afhankelijk van de relatie tussen rekenkamer en raad. De raad kan vooraf bij de rekenkamer peilen of een verzoek tot het doen van een onderzoek gehonoreerd zal worden. Ook kan de raad na het nemen van een besluit in overleg treden met de rekenkamer om een en andere nader toe te lichten. Verdere actie ligt vervolgens bij de rekenkamer

Wat is het vervolgproces?

Het vervolg is mede afhankelijk van de vraag of de rekenkamer het verzoek al dan niet besluit te honoreren. Indien de rekenkamer positief besluit en het verzoek honoreert hoeft de raad geen actie te ondernemen totdat de rekenkamer rapporteert. Indien de rekenkamer negatief besluit ligt de bal weer bij de raad. Eventueel volgt er nog een vervolggesprek tussen raad en rekenkamer. Maar bij een blijvend afwijzend besluit moet de raad overwegen een ander onderzoeksinstrument te kiezen.

5. 213a onderzoek

Wettelijke basis

Art. 213a

1. Het college verricht periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hem gevoerde bestuur. De raad stelt bij verordening regels hierover.
2. Het college brengt schriftelijk verslag uit aan de raad van de resultaten van de onderzoeken.
3. Het college stelt de rekenkamer of, indien geen rekenkamer is ingesteld, personen die de rekenkamerfunctie uitoefenen, tijdig op de hoogte van de onderzoeken die hij doet instellen en zendt haar, onderscheidenlijk hen, een afschrift van een verslag als bedoeld in het tweede lid.

Eigenschappen en kenmerken

De raad heeft in de verordening 213a vastgelegd over de wijze waarop het college zelf onderzoek doet naar de doelmatigheid en doeltreffend. Op basis van artikel 213a doet het college zelf periodiek onderzoek. Het betreft dus zelfonderzoek, wat niet onafhankelijk wordt uitgevoerd. Het college maakt op basis van de verordening jaarlijks een onderzoeksplan van de uit te voeren onderzoeken dat ter kennisname aan de raad wordt voorgelegd. Het college bepaalt dus zelf de onderwerpen. Het onderzoek wordt verricht vanuit het perspectief van de interne bedrijfsvoering. In de praktijk is met name de concerncontroller belast met de uitvoering van het onderzoek. Volgens artikel 197 van de Gemeentewet wordt een rapportage in elk geval toegevoegd aan het jaarverslag over het jaar waarin het onderzoek is uitgevoerd. Het college moet de rekenkamer tijdig op de hoogte stellen van onderzoeken die ze voornemens is uit te voeren.

Elementen van het raadsbesluit

De raad kan het college niet verplichten een onderzoek uit te voeren. Een raadsbesluit zal dus altijd een verzoek betreffen. Het college bepaalt, binnen de marges van de verordening, zelf de wijze waarop een onderzoek wordt uitgevoerd en hoe wordt gerapporteerd. Wanneer de raad hier uitgesproken wensen over heeft, kunnen deze in het verzoek aan het college worden meegenomen. Dit is zeker raadzaam wanneer de raad iets als randvoorwaarde ziet. Bijvoorbeeld wanneer een onderzoek naar een specifiek onderwerp in verband met een bestuurlijke deadline alleen zinvol is als de rapportage voor een bepaalde datum beschikbaar is. Onderzoek naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid door het college zelf vindt echter meestal plaats in een vaste cyclus.

Wat moet er verder nog door de raad geregeld worden?

De raad kan het verzoek voorafgaand of na het nemen van het besluit met het college bespreken. In een gesprek kan de raad toelichten wat de overwegingen zijn dit verzoek bij het college neer te leggen. Verdere actie om te komen tot de uitvoering van het onderzoek ligt bij college.

Wat is het vervolgproces?

Het vervolgproces is afhankelijk van de vraag of het college besluit het verzoek al dan niet te honoreren. Bij een positief besluit hoeft de raad geen actie te ondernemen voordat het college rapporteert. Indien het college negatief besluit volgt er eventueel nog een vervolgesprek tussen raad en college. Bij blijvend afwijzend besluit kan de raad overwegen een ander onderzoeksinstrument te kiezen; de raad kan indien ze dat wenst politieke consequenties aan de weigering verbinden.

6. Accountantsonderzoek

Wettelijke basis

Artikel 213

1. De raad stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.
2. De raad wijst een of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 197 bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.
3. De accountantsverklaring geeft op grond van de uitgevoerde controle aan of:
  - a. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen;
  - b. de baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen;
  - c. de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 186 en
  - d. het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.
4. Het verslag van bevindingen bevat in ieder geval bevindingen over:
  - a. de vraag of de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken en
  - b. onrechtmatigheden in de jaarrekening.
5. De accountant zendt de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen aan de raad en een afschrift daarvan aan het college.
6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de reikwijdte van en de verslaglegging omtrent de accountantscontrole, bedoeld in het tweede lid.
7. Accountants als bedoeld in het tweede lid kunnen in gemeentelijke dienst worden aangesteld en worden in dat geval door de raad benoemd, geschorst en ontslagen.

Kenmerken en eigenschappen

Regels omtrent de opdrachtverlening aan de accountant heeft de raad vastgelegd in de controleverordening. In dit type onderzoek doet de accountant onderzoek naar de rechtmatigheid van het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie. De accountant controleert de jaarrekening en geeft op basis hiervan een verklaring over de rechtmatigheid van de transacties en de getrouwheid van het beeld dat de jaarrekening geeft. Sinds de invoering van de dualisering in het gemeentebestuur is de raad nadrukkelijk opdrachtgever van de accountant. De raad kan in de opdrachtverlening aan de accountant een nadere opdracht mee geven of een extra accent bepalen. De benodigde randvoorwaarden voor de uitvoering betreffen met name de benodigde budgetten. In de controleverordening kan de raad voorwaarde formuleren waaraan de opdrachtverlening dient te voldoen. Bijvoorbeeld dat de opdrachtverlening geschiedt voor een minimale periode.

Elementen van het raadsbesluit

In tegenstelling tot het rekenkameronderzoek betreft het hier een opdracht tot het doen van een onderzoek. De raad is nadrukkelijk opdrachtgever van de accountant. In het raadsbesluit moet expliciet zijn opgenomen wat de raad exact onderzocht wil hebben en op welke vragen ze een antwoord wenst. Het helpt de accountant als de raad ook onderbouwt waarom ze tot deze opdrachtformulering is gekomen. Indien het een aanvullende opdracht betreft en de dekking van de kosten niet via een contract is geregeld, moet de raad in het raadsbesluit ook dekking voor de kosten regelen. Afhankelijk van verordening kan de raad ook overwegingen en wensen ten aanzien van de planning, de uitvoering en de wijze van rapporteren opnemen.

Wat moet er verder nog door de raad geregeld worden?

De raad kan het verzoek voorafgaand of na het nemen van het besluit met de accountant bespreken. Wat er verder nog geregeld moet worden is afhankelijk van de wijze waarop de raad het opdrachtgeverschap van de accountant heeft geregeld. Dit opdrachtgeverschap ligt vaak bij een aparte commissie; deze commissie verzorgt dan de aansturing van de accountant voor deze specifieke opdracht. Aansturing zal volgens dezelfde lijnen gaan als aansturing van reguliere accountantscontrole.

Wat is het vervolgproces?

De accountant kan de opdracht eventueel weigeren. De raad kan dan overwegen een ander onderzoeksinstrument in te zetten of de opdracht uit te laten voeren door een andere accountant. Indien de accountant de opdracht aanneemt hoeft de raad (in zijn geheel) geen stappen te ondernemen totdat de accountant rapporteert. De aansturing en begeleiding liggen in handen van een commissie.

7. Gewoon raadsonderzoek

Wettelijke basis

Art. 84 (gewone commissie)

1. De raad, het college of de burgemeester kan andere commissies dan bedoeld in de artikelen 82, eerste lid, en 83, eerste lid, instellen.
2. Artikel 83, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op een andere commissie, met uitzondering van een commissie die is ingesteld om te adviseren over de beslissing op ingediende bezwaarschriften en een commissie belast met de behandeling van en de advisering over klachten.
3. De raad, het college onderscheidenlijk de burgemeester regelt ten aanzien van een door hem ingestelde andere commissie de openbaarheid van de vergaderingen.
4. De artikelen 139, tweede lid, 140 en 141 zijn van overeenkomstige toepassing op een besluit tot instelling van een andere commissie.

Kenmerken en eigenschappen

De bevoegdheid om op grond van artikel 155a een raadsonderzoek (enquête) in te stellen is geïntroduceerd met de Wet dualisering gemeentebestuur. Ook vóór de dualisering had de gemeenteraad echter al de mogelijkheid om een onderzoek te doen. De raad kon op basis van artikel 84 gemeentewet een commissie instellen om (bijvoorbeeld d.m.v. onderzoek) besluitvorming voor te bereiden. De mogelijkheid om raadscommissies in te stellen is er na de Wet dualisering gemeentebestuur nog steeds. In deze commissies kunnen ook niet raadsleden zitting nemen. Taken en bevoegdheden van de commissie worden bij instelling geregeld. De bevoegdheden gaan minder ver dan bij een onderzoek op basis van artikel 155a.

Dit instrument wordt uitgeoefend door de raad zelf. Dat betekent dat de raad vrij is in het bepalen van de onderzoeksopdracht. Tevens dient de raad de randvoorwaarden te bepalen ten aanzien van de uitvoering van het onderzoek. Ondersteuning van een dergelijke commissie vergt budget. Een dergelijke commissie doet meestal onderzoek naar een actueel politiek thema waarbij de aanleiding meestal onjuist of onvolledig geleverde informatie is. Het primaire doel van een commissie die is ingesteld op basis van artikel 84 is de voorbereiding van besluitvorming. Een commissie ingesteld op basis van artikel 84 is een bestuursorgaan en valt daarmee onder de Wet openbaarheid van bestuur. Een dergelijke commissie kan alleen op gronden genoemd in de WOB gegevens als geheim aanmerken, een onderzoekscommissie op basis van artikel 155a kan onder zwaarwegende omstandigheden ook verhoren als niet openbaar aanmerken.

Wat staat er in het besluit?

Het onderwerp, de onderzoeksvragen en de onderbouwing van het besluit moeten in ieder geval deel uitmaken van het raadsbesluit. Verder bevat het raadsbesluit de instelling van de commissie die het onderzoek uitvoert en de benoeming van de leden van de commissie van de onderzoekscommissie. Dit kunnen dus ook leden, bijvoorbeeld deskundigen, van buiten de raad zijn. Ook moet de raad in het besluit uitspraken doen over de randvoorwaarden waarbinnen het onderzoek uitgevoerd moet worden. Dit zijn afspraken over de planning van het onderzoek; wanneer moet het afgerond zijn, het budget dat de commissie ter beschikking krijgt, en wijze waarop de commissie het werk organiseert. Tot slot moet het raadsbesluit vaststellen of, en hoe de ambtelijke ondersteuning wordt geregeld.

Wat moet er verder nog door de raad geregeld worden?

Los van het raadsbesluit moet de raad bij dit eigen onderzoek veel aanvullende zaken regelen. Dit zijn zaken die voor een groot deel ook door de commissie opgepakt kunnen worden. Afhankelijk van de zwaarte van het onderzoek is het goed om aan de hand van een checklist na te lopen of overal aan is gedacht. Bepaalde zaken zijn bij het ene onderzoek minder urgent dan bij het andere. Een dergelijke checklist zou er bijvoorbeeld zo uit kunnen zien (uitgebreidere checklists zijn ook voorhanden).

Werkwijze commissie	☒
ICT: eigen account, emailadressen, beveiliging	☒
Archivering	☒
Post: registratie, formats, verzending en ontvangst	☒
Communicatie in- en extern	☒
Gesprekken: organisatie en administratie	☒
Ondersteuning: griffie, ambtelijke organisatie en extern	☒
Budgetbeheer	☒
Eigen werkruimte voor de commissie	☒

Wat is het vervolgproces?

De commissie voert het onderzoek uit en rapporteert aan de raad zodra het onderzoek is afgerond. Gedurende het onderzoek kan de commissie de raad informeren over de voortgang van het onderzoek.

8. Enquête onderzoek

Wettelijke basis

Art. 155a (enquête)

1. De raad kan op voorstel van een of meer van zijn leden een onderzoek naar het door het college of de burgemeester gevoerde bestuur instellen.
2. Het besluit tot het instellen van een onderzoek omvat een omschrijving van het onderwerp van onderzoek alsmede een toelichting. Deze omschrijving kan hangende het onderzoek door de raad worden gewijzigd.
3. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een door de raad in te stellen onderzoekscommissie. De commissie heeft ten minste drie leden en bestaat uitsluitend uit leden van de raad.
4. De artikelen 22, 82, derde lid, en 86, eerste lid, zijn van overeenkomstige toepassing op de onderzoekscommissie.
5. De onderzoekscommissie kan de bij deze wet verleende bevoegdheden uitsluitend uitoefenen, indien ten minste drie van haar leden aanwezig zijn.
6. De bevoegdheden en werkzaamheden van een onderzoekscommissie worden niet geschorst door het aftreden van de raad.
7. Op het besluit tot instelling van een onderzoek en tot instelling van een onderzoekscommissie, alsmede het besluit tot wijziging van de omschrijving van het onderwerp van een onderzoek zijn de artikelen 139, tweede lid, 140 en 141 van overeenkomstige toepassing.
8. Alvorens de raad besluit tot een onderzoek, stelt hij bij verordening nadere regels met betrekking tot deze onderzoeken. In elk geval worden daarin regels opgenomen over de wijze waarop ambtelijke bijstand wordt verleend aan de commissie.

Kenmerken en eigenschappen

Dit instrument richt zich op het door het college of de burgemeester gevoerde bestuur. Het is een instrument waarmee de raad gegevens kan verzamelen om zich een oordeel te vormen over onderwerpen waar iets "mis" is gegaan. Dit betreft meestal zeer actuele thema's met een politiek karakter. Het raadsonderzoek kan worden omschreven als een op waarheidsvinding gericht onderzoek naar een specifiek onderwerp van lokaal belang. De commissie die het onderzoek gaat uitvoeren kan alleen bestaan uit raadsleden (minimaal drie). De commissie kan zich uiteraard wel laten ondersteunen door deskundigen. Gezien het belang en de intensiteit van dit type onderzoek en gezien de benodigde expertise is dit doorgaans ook het geval. Dit type instrument wordt over het algemeen als een zwaar middel gezien omdat de commissie bijvoorbeeld het recht heeft om mensen onder ede te verhoren. De wet spreekt over het onderzoeksrecht van de raad, in de praktijk wordt echter vaak de term enquête gehanteerd. Hierbij is het goed op te merken dat de raadsenquête op een aantal punten verschilt van een parlementaire enquête.

Elementen van het raadsbesluit

Dit instrument wordt uitgeoefend door de raad zelf. Dat betekent dat de raad vrij is in het bepalen van de onderzoeksopdracht. Het onderwerp, de onderzoeksvragen en de onderbouwing van het besluit moeten in ieder geval deel uitmaken van het raadsbesluit. Verder bevat het raadsbesluit de instelling van de commissie die het onderzoek uitvoert en de benoeming van de leden van de commissie van de onderzoekscommissie. Dit kunnen dus alleen raadsleden zijn. Ook moet de raad in het besluit uitspraken doen over de randvoorwaarden waarbinnen het onderzoek uitgevoerd moet worden. Dit zijn afspraken over de planning van het onderzoek; wanneer moet het afgerond zijn, het budget dat de commissie ter beschikking krijgt, en wijze waarop de commissie het werk organiseert. Tot slot moet het raadsbesluit vaststellen of, en hoe de ambtelijke ondersteuning wordt geregeld.

Wat moet er verder nog door de raad geregeld worden?

Los van het raadsbesluit moet de raad bij dit eigen onderzoek veel aanvullende zaken regelen. Dit zijn zaken die voor een groot deel ook door de commissie opgepakt kunnen worden. Gezien de zwaarte van het onderzoek is het goed om aan de hand van een checklist na te lopen of overal aan is gedacht. Bepaalde zaken zijn bij dit type onderzoek zeer urgent. Een dergelijke checklist zou er bijvoorbeeld zo uit kunnen zien (uitgebreidere checklists zijn ook voorhanden).

Werkwijze commissie	☒
ICT: eigen account, emailadressen, beveiliging	☒
Archivering	☒
Post: registratie, formats, verzending en ontvangst	☒
Communicatie in- en extern	☒
Gesprekken: organisatie en administratie	☒
Ondersteuning: griffie, ambtelijke organisatie en extern	☒
Budgetbeheer	☒
Eigen werkruimte voor de commissie	☒

Wat is het vervolgproces?

De enquêtecommissie voert het onderzoek uit en rapporteert aan de raad zodra het onderzoek is afgerond. Gedurende het onderzoek kan de commissie de raad informeren over de voortgang van het onderzoek.

9. Extern onderzoek in opdracht van college

Wettelijke basis

Artikel 169 (Inlichtingenplicht college)

1. Het college en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de raad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur.
2. Zij geven de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Zij geven de raad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.
4. Zij geven de raad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e, f, g en h, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In het laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad zijn wensen en bedenkingen terzake ter kennis van het college heeft kunnen brengen.
5. Indien de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder f, geen uitstel kan leiden, geven zij in afwijking van het vierde lid de raad zo spoedig mogelijk inlichtingen over de uitoefening van deze bevoegdheid en het terzake genomen besluit.

Artikel 180 (Inlichtingenplicht burgemeester)

1. De burgemeester is aan de raad verantwoording schuldig over het door hem gevoerde bestuur.
2. Hij geeft de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Hij geeft de raad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.

Kenmerken en eigenschappen

De raad kan het college ook verzoeken, een opdracht te geven om een onderzoek uit te laten voeren. Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van het college, maar wel onafhankelijk. Over de wijze van rapporteren kunnen wisselende afspraken worden gemaakt.

Elementen van het raadsbesluit

Het betreft een verzoek van de raad aan het college tot het laten doen van een onderzoek door een externe onafhankelijke partij. In het verzoek aan het college doet de raad uitspraken ten aanzien van het onderwerp, de onderzoeksvragen en de onderbouwing. Mocht de raad uitgesproken wensen hebben over bijvoorbeeld het moment van rapporteren dan kan dat in het raadsbesluit mee worden genomen. Het betreft echter een verzoek, het is het college dat uiteindelijk bepaald hoe de opdrachtformulering er uit komt te zien.

Wat moet er verder nog door de raad geregeld worden?

De raad kan het verzoek eventueel voorafgaand of na het nemen van het besluit met het college bespreken. Verdere actie ligt bij college.

Wat is het vervolgproces?

Het vervolgproces is afhankelijk van het besluit van het college om het verzoek van de raad al dan niet te honoreren. Als het college positief besluit en het verzoek honoreert hoeft de raad actie te ondernemen voordat het college rapporteert. Mocht het college negatief besluit en het verzoek niet honoreren volgt er eventueel een vervolgesprek tussen raad en college. Bij blijvend afwijzend besluit kan de raad overwegen een ander onderzoeksinstrument te kiezen; de raad kan politieke consequenties aan de weigering verbinden.

10. Onderzoek door het college

Wettelijke basis

Artikel 169 (Inlichtingenplicht college)

1. Het college en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de raad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur.
2. Zij geven de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Zij geven de raad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.
4. Zij geven de raad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e, f, g en h, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In het laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad zijn wensen en bedenkingen terzake ter kennis van het college heeft kunnen brengen.
5. Indien de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder f, geen uitstel kan leiden, geven zij in afwijking van het vierde lid de raad zo spoedig mogelijk inlichtingen over de uitoefening van deze bevoegdheid en het terzake genomen besluit.

Artikel 180 (Inlichtingenplicht burgemeester)

1. De burgemeester is aan de raad verantwoording schuldig over het door hem gevoerde bestuur.
2. Hij geeft de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Hij geeft de raad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.

Eigenschappen

De raad kan het college altijd verzoeken zelf een onderzoek in te stellen. Onderzoek wordt dan verricht onder de verantwoordelijkheid van het college. Het college geeft de ambtelijke organisatie de opdracht informatie te vergaren die de raad wenst te hebben. De wettelijke basis hiervoor is gelegen in de wettelijke informatieplicht. Het onderzoek kan ieder onderwerp betreffen, ook integriteitsonderzoeken.

Elementen van het raadsbesluit

Het betreft een verzoek van de raad aan het college tot het zelf uitvoeren van een onderzoek. In het verzoek aan het college doet de raad uitspraken ten aanzien van het onderwerp, de onderzoeksvragen en de onderbouwing. Mocht de raad uitgesproken wensen hebben over bijvoorbeeld het moment van rapporteren dan kan dat in het raadsbesluit mee worden genomen. Het betreft echter een verzoek, het college bepaalt uiteindelijk hoe het traject er uit komt te zien.

Wat moet er verder nog door de raad geregeld worden?

De raad kan het verzoek voorafgaand of na het nemen van het besluit met het college bespreken. Verdere actie ligt bij college

Wat is het vervolgproces?

Het vervolgproces is afhankelijk van het de vraag of het college besluit het verzoek al dan niet te honoreren. Bij een positief besluit onderneemt de raad geen actie tot het moment dat het college rapporteert. Bij een negatief besluit volgt er eventueel nog een vervolgesprek tussen raad en college. Bij blijvend afwijzend besluit kan de raad overwegen een ander onderzoeksinstrument te kiezen; de raad kan politieke consequenties aan de weigering verbinden.